

سرمقاله: پژوهش و حوزه، راهی نو

پدیدآورده (ها) : رفیعی آتانی، عطاء الله
کنابداری، آرشیو و نسخه پژوهی :: پژوهش و حوزه :: تابستان و پاییز 1386 - شماره
30 و 31
از 3 تا 9

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/216185>

دانلود شده توسط : سید مهدی موسوی
تاریخ دانلود : 05/03/1397

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه **قوانین و مقررات** استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

پژوهش و حوزه، راهی نو

رسالت اصلی پژوهش و حوزه تولید فکر برای سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت پژوهشی در حوزه‌های علمیه است. طی چندین شماره کوشیده‌ایم با پرداخت روش‌شناسانه و درجه‌دوم به مجموعه علوم متداول در حوزه‌های علمیه، افق‌های جدید و جدی پژوهشی را برنماییم و همراه با ارزیابی و توزین وضعیت موجود دانش‌های حوزوی، در تحقق این مأموریت اصلی، گام برداریم. تاکنون ۱۶ شماره از مجله را در قالب ویژه‌نامه با تمرکز بر یکی از علوم، تولید و منتشر نمودیم. این مجموعه به ما و بالطبع به خوانندگان، این امکان را می‌دهد که به یک وضعیت سنجی دست بیازیم. ویژه‌نامه‌ها از مزیت تخصصی بودن برخوردارند، و به صورت طبیعی عرضه و تقاضای علمی مجله را در هر شماره به متخصصان آن رشته علمی منحصر می‌ساخت. از این شماره به بعد «ویژه‌نامه» برای مجله نه یک «قاعده» بلکه یک استثنا خواهد بود و فقط در صورت نیاز و امکان تولید و نشر خواهد یافت. برای تحقق این منظور فصلنامه دارای زیربخش‌های اساسی ذیل خواهد بود:

- علم پژوهی؛

- پژوهش پژوهی؛

- مبانی فلسفی و روش‌شناختی علوم اسلامی؛

- دین و علوم اجتماعی؛

- موضوعات ویژه (پروژه‌های تحقیقاتی).

همچنین اطلاع‌رسانی پژوهشی به‌عنوان یک رسالت اساسی و غیرمعمول در سایر مجلات حوزوی، به‌عنوان یک مأموریت ویژه پژوهش و حوزه، فهرست موضوعات مذکور را کامل خواهد کرد. بدین منظور «نوپژوهش‌های» مراکز آموزشی و پژوهشی حوزوی و پژوهشگران حوزوی (اعم از کتاب، پایان‌نامه، مقالات، همایش‌های علمی و...) که از فیلتر ارزیابانه منطقی عبور کرده باشند، در این بخش جای خواهند گرفت.

شایان ذکر است که «پژوهش پژوهی» در این میانه به دلیل اهمیت و نقش آن در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی پژوهشی، یعنی مأموریت ویژه فصلنامه و نیز از آن‌رو که بسیار کمتر از بقیه موضوعات بدان پرداخته شده است، از منزلتی در خور در مجله برخوردار خواهد بود.

***

برخی از پروژه‌های خاص پژوهشی نظیر شیعه پژوهی، مهدویت پژوهی، دین و حقوق بشر و... از جمله موضوعاتی است که به یک «تعیین وزن و وضعیت» نیاز دارند. باید نشان داده شود که پروژه‌هایی از این دست، با چه نقاط ضعف و قوت و فرصت و تهدید روبه‌رو هستند تا سیاست‌گذاران پژوهشی حوزه و مراکز حوزوی بتوانند با استفاده از قوت‌ها و فرصت‌های فراوی این پروژه‌ها با مدیریت ضعف‌ها و تهدیدها، آینده بهتری را برای پژوهش در این عرصه‌ها فراهم آورند. پژوهش و حوزه در این شماره از همین منظر به موضوع دین و حقوق بشر - که بنا بود به یک ویژه‌نامه مستقل تبدیل شود، اما نشد - در قالب گفت‌وگو و مقاله و نیز اطلاع‌رسانی پژوهشی پرداخته است. پرداختن به سایر موضوعات خاص پژوهشی از این دست را نیز وجهه همت خود ساخته‌ایم و انتظار آن داریم که صاحب‌نظران در این عرصه‌ها ما را یاری رسانند.

این شماره از مجله به‌عنوان یک گام بلند و جدی و تا حدودی متفاوت از شماره‌های گذشته و در قالب طرح‌واره‌ای که در ابتدای این مختصر آمد، تهیه و تقدیم شده است. بدیهی است اظهار نظرها و مساعدت‌های همگان سرمایه اصلی در این گام خواهد بود.

***

به صورت منطقی و طبیعی آن گاه که هر پدیده و حقیقتی در معرض سؤالات اساسی و بنیادی قرار می‌گیرد، به معنای آن است که آن پدیده در آستانه یک تحول اساسی و بنیادی قرار دارد. حوزه علمیه، علم، پژوهش و... نیز از این قاعده مستثنا نیستند. ما همچنان در مورد حوزه‌های علمیه با سؤالات اساسی در مورد استقلال حوزه، حوزه و نظام، چگونگی ارتباط متقابل حوزه و سایر مراکز علمی، حوزه و بین الملل، حوزه و علوم طبیعی، حوزه و علوم انسانی و... روبه‌رو هستیم؛ سؤالاتی که مؤمنان و شیفتگان به آرمان‌های حوزه بیش از بدخواهان، دغدغه طرح و پاسخگویی و پاسخ‌گیری در مورد آنها را دارند. ظرفیت و محدودیت‌های روش‌شناختی تولید علم و نظریه در چارچوب علوم اسلامی از سؤالات بنیادی و اساسی دیگر است. البته موضوعات، نیازها و اقتضات اداره زندگی فردی و اجتماعی در نظام مقدس جمهوری اسلامی در مقایسه با سایر کشورها، ادیان و مذاهب و نحله‌های علمی و دینی گوناگون چندان مبهم نیست، اما پاسخگویی به این نیازها از سوی حوزه و حوزویان کاری است که همچنان نیازمند توجه و اهتمام است. پرداختن علمی و روشمند به موضوعات مذکور از اهداف پژوهش و حوزه است.

بر این اساس به اطلاع محققان و صاحب‌نظران محترم می‌رساند که به‌طور ویژه پژوهش و حوزه در صدد است تا بر محور موضوعات ذیل به موضوع «مدیریت تحول و پیشبرد حوزه‌ها» در چارچوب یک یا چند ویژه‌نامه بپردازد؛ موضوعی که مابه‌الاشتراک نظریات و دیدگاه‌های فضلا و محققان حوزوی در دیدار با رهبر معظم انقلاب اسلامی بود. البته نکته‌ها و دقت‌ها و دردهایی که به صورتی ممتاز و متمایز بر زبان رهبر حکیم انقلاب اسلامی در این دیدار تاریخی جاری شد، پی‌گیری این منظور را در اولویت‌های کاری ما قرار داده است:

کلیات

۱. تبارشناسی تحول در حوزه‌های علمیه؛
۲. رسالت حوزه از نگاه امام، رهبری و مراجع تقلید؛
۳. جایگاه علمی حوزه در عصر حاضر - جهان امروز و بایستگی‌های حوزه علمیه؛
۴. حوزه و مدیریت تحولات اجتماعی؛

۵. تحول در حوزه، مفهوم، اهداف، الزامات، موانع، فرصت‌ها و تهدیدها؛
۶. نقش نظام جمهوری اسلامی در تحولات حوزه؛
۷. امکان‌سنجی تحول در حوزه (فرهنگ، ساختار، اقتصاد و نیروی انسانی)؛
۸. شاخص‌های پیشرفت و ارتقای حوزه؛
۹. مآخذشناسی اصلاح و تحول در حوزه؛
۱۰. هندسه جامع هنجارهای حوزه در خرده‌نظام‌های آموزش، پژوهش، تبلیغ و مدیریت؛
۱۱. مفهوم‌شناسی تحول در حوزه؛
۱۲. بازخوانی اهداف و ضرورت‌های تحول در حوزه؛
۱۳. بررسی روند تاریخی تحولات حوزه در طول تاریخ؛
۱۴. مبانی و دلایل جامعه‌شناختی، اقتصادی و سیاسی تحولات حوزه در طول تاریخ؛
۱۵. مبانی و دلایل علمی تحول در حوزه در طول تاریخ؛
۱۶. بنیادهای جامعه‌شناختی، اقتصادی و سیاسی متناسب و نامتناسب با تحول حوزه؛
۱۷. بنیادها و ضرورت‌های روان‌شناختی تحول در حوزه؛
۱۸. مفهوم‌شناسی تحول در علوم اسلامی؛
۱۹. مبانی و اهداف و ضرورت‌های تحول در هر یک از علوم اسلامی؛
۲۰. چگونگی تحول در هر یک از علوم اسلامی؛
۲۱. روش‌شناسی تحول در حوزه و علوم اسلامی؛
۲۲. آثار متقابل تحول در حوزه و علوم اسلامی؛
۲۳. نقش نظام آموزش و پرورش و نظام آموزش عالی در تحولات حوزه؛
۲۴. نقش تحولات علوم انسانی و طبیعی در تحولات حوزه؛
۲۵. پروژه‌های کاری برای تحقق تحولات حوزه؛
۲۶. اقتضائات خارج از کشور و تحولات حوزه؛
۲۷. فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی تحول در حوزه؛
۲۸. راهبردهای تحول در حوزه؛
۲۹. ملاک‌های پیشرفت حوزه و هر یک از علوم اسلامی.

آموزش

۱. مبانی و اهداف تحول در نظام آموزشی حوزه.
۲. آموزش حوزه، بایستگی ها و خلأها؛
۳. متن درسی و نقش و جایگاه آن در نظام آموزشی؛
۴. متن محوری، اسنادمحوری و دانش محوری در نظام آموزش؛
۵. ضرورت دانش محوری در برنامه ریزی آموزشی حوزه؛
۶. ضرورت هیئت های علمی آموزشی در نظام آموزشی حوزه؛
۷. مدارج و مدارک تحصیلی حوزه؛
۸. نظام ارزشیابی تحصیلی حوزه؛
۹. نظام نگارش پایان نامه در حوزه؛
۱۰. روابط متقابل نظام آموزشی حوزه های علمی و نظام آموزشی جدید؛

پژوهش و تولید دانش

۱. مبانی و اهداف تحول در نظام پژوهشی حوزه.
۲. ضرورت هیئت علمی - پژوهشی؛
۳. رویکرد حوزه در عرصه پژوهش و تولید دانش (بایستگی ها و ملزومات)؛
۴. نظام جامع علمی - پژوهشی حوزه علمیه؛
۵. اقتصاد پژوهش و تولید دانش؛
۶. اخلاق و فرهنگ پژوهش؛
۷. جایگاه حوزه در نظام جامع علمی کشور؛
۸. تعامل حوزه و دانشگاه در فرایند تولید دانش؛
۹. نظام ارزیابی علم در حوزه های علمیه؛
۱۰. تبارشناسی تحولات علمی حوزه های علمیه؛

تربیت و تهذیب

۱. نظام تربیت و تهذیب در حوزه علمیه؛

۲. شیوه‌های نهادینه‌سازی اخلاق و معنویت در خرده‌نظام‌های حوزه؛
۳. امکان‌سنجی تربیت و تهذیب از طریق آموزش‌های مرسوم و رایج؛
۴. راه‌کارهای تبدیل آموزه‌های اخلاقی به هنجارها؛
۵. زمینه‌های فرهنگی مساعد و نامساعد تحول در حوزه.

تبلیغ و اطلاع‌رسانی

۱. نظام جامع اطلاع‌رسانی حوزه‌های علمیه؛
۲. تبلیغ دین و ابزارهای نوین؛
۳. بایسته‌های تبلیغ دین در سطح بین‌الملل؛
۴. بایسته‌های تبلیغ در جهان اسلام؛
۵. بایسته‌های تبلیغ در جهان تشیع؛
۶. مدیریت فرصت‌های طلایی تبلیغ، حج، محرم، صفر، رمضان، اعتکاف، مساجد، تکایا و ...؛
۷. نظام تبلیغاتی دینی.

مدیریت و تشکیلات

۱. جایگاه شورای عالی در حوزه‌های علمیه؛
۲. شورای برنامه‌ریزی، ضرورتی برای حوزه‌های علمیه؛
۳. نظام جامع مدیریتی حوزه‌های علمیه؛
۴. نظام موجود مدیریت حوزه (نقاط ضعف و قوت)؛
۵. چشم‌انداز حوزه‌های علمیه؛
۶. سازمان حوزه و دانش‌ها و مهارت‌های مدیریتی؛
۷. نظام جامع ارزیابی حوزه‌های علمیه؛
۸. بررسی الگوهای مدیریت تحول در حوزه؛
۹. آثار متقابل تحولات علمی - ساختاری حوزه و تحولات اجتماعی؛
۱۰. پدیده تحول در حوزه، راهبردها و سیاست‌ها؛

۱۱. بررسی الگوهای ساختار مدیریت تحول در حوزه؛
۱۲. دانش‌های مورد نیاز برای مدیریت تحول در حوزه؛
۱۳. بررسی تاریخی مدیریت تحول در حوزه قبل و پس از پیروزی انقلاب اسلامی.

منابع انسانی و مالی

۱. چشم‌انداز منابع مالی و اعتبارات حوزه‌های علمیه؛
۲. منابع و ساختار نظام مالی حوزه‌های علمیه؛
۳. منابع و ساختار نظام نیروی انسانی حوزه‌های علمیه؛
۴. نظام جامع معیشتی نیروی انسانی حوزه‌های علمیه؛
۵. موانع و امکانات تحول در حوزه؛
۶. ظرفیت‌های نهادهای حوزوی در تحول حوزه.

حوزه و نظام

۱. تعامل حوزه و نظام، خلأها و راه کارها؛
۲. گزارشی تحلیلی از تاریخچه تعامل حوزه و نظام جمهوری اسلامی؛
۳. عرصه‌های تعامل حوزه و نظام؛
۴. آسیب‌شناسی تعامل حوزه و نظام؛
۵. تعامل حوزه و نظام - چشم‌انداز و راهبردها؛
۶. جایگاه حوزه در فرصت‌های قانونی نظام.

